

זה הדיר

زو هديره ZO HADEREKH

גיליון 19 / 19 במאי 2021

גופותיהם של שמונה ילדים ושתי נשים, כולם בני משפחת אבו חטאב ממחנה הפליטים א-שאטי ברצועת עזה, שנהרגו בסוף השבוע (14.5) בעת הפצצת חיל אוויר (צילום: אקטיביסטילס)

בנק המטרות

הישארותו של נתניהו בשלטון רצופה גופות

הישארות בשלטון בכל מחיר, המשך הכיבוש, האפליה והגזענות שתפחה בימים האחרונים לממדים מפלצתיים. האלפים המפגינים ברחובות ודורשים להפסיק את הלחימה הקטלנית בדרום ולהעמיק את השותפות בין יהודים לערבים – עומדים בדיוק במקום הכי רחוק מנתניהו. הצלחת השביתה הכללית בחברה הערבית (ר' עמ' 10), ששיתקה ערים ועיירות, הורגשה היטב בענפי המשק השונים ובהם בנייה, מסחר, תעשייה ואף במערכות הבריאות והחינוך. השביתה הכללית היא מסר עוצמתי שאמור להדהד בכל שדרות השלטון: האוכלוסייה הערבית בכללותה אינה מוכנה להשלים עם סדר היום של ממשלת הימין. זה מסר ברור גם כלפי אלה המטפחים אשליות, כי ניתן להגיע ל"קומבינה" כלשהי עם השלטון הביביסטי. שוב הוכח שאין תחליף למאבק העממי, הדמוקרטי וההמוני. בדרך זו שהחלה בהפגנות בשייח' ג'ראח חייבים להמשיך.

ממשלת ישראל מסרבת בעקשנות להכריז על הפסקת אש גם לאחר כעשרה ימי הסלמה בדרום שגבתה מחיר כבד: יותר מ-200 הרוגים פלסטינים ויותר מעשרה הרוגים בישראל. ב"בנק המטרות" של צה"ל הופקדו גופותיהם של ילדים פלסטינים וישראלים שכל פשעם הוא עמידה במקום הלא נכון ברגע הלא נכון. פרשנים רבים ניסו לתת מענה לשאלה: "מהן מטרותיה של ישראל בלחימה בעזה?". דיברו על "תמונת ניצחון", "הרתעה מול החמאס", "פירוק מנגנוני הטרור" ועוד הבלים מהסוג הזה, מבלי להבין שהמטרה היא להבטיח את המשך שלטונו של בנימין נתניהו. נתניהו מבין היטב, כפי שקבע פון קלאוזביץ לפני יותר מ-200 שנה, כי "המלחמה היא המשכה של הפוליטיקה באמצעים אחרים". הוא מוכן, כדרכו, להקריב את חייהם של פלסטינים וישראלים רבים כדי לממש את מדיניותו:

פעם מפקד אוגדת אי"ש, תמיד גנרל

"ח"כ יאיר גולן ממרצ אמר כי זה הזמן לנקוט בצעדים דרסטיים בתוך ישראל. יש להכניס את צה"ל לפעולה, וליצור חציצה פיזית וקבועה במוקדי המתיחות. 'האיום הגדול ביותר על קיום ישראל נשקף מתוכנו', אמר."

הודעת דוברו של ח"כ גולן, 13.5

הרב אליהו: משנאת ערבים לשנאת השמאל

"הרב שמואל אליהו, רבה של העיר צפת, דיבר על המצב הפוליטי בשיעור בשיבתו מול התלמידים וטען כי המאבק מול הערבים הסתיים כבר, וכעת הקרב הוא נגד אלה שרוצים שמדינת ישראל לא תהיה של העם היהודי, אלא של כולם."

האתר "בחדרי חרדים", 7.5

משא האדם הלבן

"לקראת ימי חום קיצוני נפגשתי עם כמה עובדי קבלן שאמונים על טיאוט רחובות העיר. ביקשתי לשמוע כיצד הם מתמודדים ולהסביר על המאמצים להקל עליהם: מחלוקת מים קרים ועד קיצור שעות העבודה ושחרורם לבייתם למנוחה. אמרתי לסמואל מגאנה שבתמונה שבכל מקרה שהוא מרגיש שקשה לו מדי הוא רשאי לקחת הפסקה נוספת ככל שהוא צריך. במקביל ביקשתי ממנהל אגף שפע להיות עם אצבע על הדופק בעניין. מראות של עובדים בתנאי עבודה לא אנושיים או בטח אירוע של התייבשות עובד אינם מתיישבים עם הערכים שלנו."

ציון שאמה הכהן, ראש עיריית רמת גן, בפייסבוק, 9.5

ביבי נזכר בימי ממשלת וילנר

"לא נחזור לכלכלה הקומוניסטית של חד"ש".

בנימין נתניהו בישיבת סיעת הליכוד, 6.5

רק שבוע בתפקיד, והשר כבר מקדם הפרטה

"שבוע בלבד לאחר מינויו לשר התקשורת, ח"כ איתן גינזבורג החל לקדם את הרפורמה בדואר, שנתקעה עם עזיבתו של קודמו בתפקיד יועז הנדל לפני הבחירות האחרונות. גינזבורג אישר להנהלת משרדו, בראשות המנכ"לית לירן אבישר בן חורין, לפרסם תזכיר חוק שבמסגרתו ייפתח תחום הדואר בישראל לתחרות מלאה."

"כלכליסט", 10.5

שיאנית ההדרה, ולא בפעם הראשונה...

"שישי עם אילה חסון' היא תוכנית האקטואליה המרכזית שהדירה יותר מכל את החברה הערבית בישראל במהלך הרבעון הראשון של 2021, כך עולה מנתוני מדד הייצוג. זאת ברבעון שאופיין בזינוק בייצוג של החברה הערבית בתקשורת העברית. 'שישי עם אילה חסון' הייתה גם שיאנית ההדרה של 2020. את שנת 2020 סיימה 'שישי עם אילה חסון' במקום האחרון עם שיעור ייצוג ממוצע של 1.3% בלבד. ברבעון הראשון של 2021, בעוד ממוצע שיעור הייצוג מזנק מעלה, ב'שישי עם אילה חסון', שעורך עמנואל רוט, ההדרה רק החריפה. מתוך 341 דוברים שהופיעו בתוכנית בשלושת החודשים הראשונים של השנה רק שניים היו ערבים, כ-0.6% בלבד."

אורן פרסיקו, "העין השביעית", 10.5

... אבל הדרת ערבים לא מגינה מפני גזענים

"אילה חסון מחדשות 13 הותקפה יחד עם צוות הצילום שלה על ידי צעירים יהודים בעיר לוד בעת שצילמה כתבה. חסון מסרה כי 'לה פמיליה רצו לרסק לנו את המצלמה, תקפו את הצלם באבנים, ועלי הם זרקו אבן בגודל סלע והסאונדמן גונן עלי. הכל טעון בטירוף. הם הגיעו אלינו והחלו לנסות לשבור את המצלמה שלו', סיפרה חסון בחדשות 13."

"מעריב", 13.5

דברים בשם אומרם

מיומנו של דיקטטור

"באחד מעמודי היומן שלו תיאר דוד בן גוריון את היעדים אחריהם מרגלים שירותי הביון של מדינת ישראל הצעירה, בטרם מלאה לה שנה. הרשימה, בכתב ידו של ראש הממשלה הראשון, כללה את ה'פורשים' (ארגוני אצ"ל ולח"י, שלא סרו למרות המוסדות הנבחרים של היישוב), 'עדות המזרח' (בעיקר עולים מצפון אפריקה במעברות), 'מפלגות' (יריביו הפוליטיים) ומק"י (המפלגה הקומוניסטית הישראלית). את הרשימה הוא מנה ביומן לאחר פגישתו עם איסר הראל, ראש המוסד וראש השב"כ הראשון, שהתלונן בפניו על כך שלא אושרו לו מספיק תקנים ותקציבים. מאז 1949, המועד בו העלה בן גוריון את הרשימה הזו על הכתב, היא נותרה חסויה ביומנו. רק לאחרונה, 72 שנים לאחר שחברה ו-48 שנים לאחר מות מחברה, היא הותרה לפרסום."

עופר אדרת, "הארץ", 7.5

מכתבים למערכת

נְשִׁיר סִתּוֹ

מַעֲבָר לָקוּ
שׁוֹכֶנֶת אֶדְמָה שְׁדוּנָה
בְּמִי הַיִּרְדֵּה

יורם סלבסט, ת"א-יפו

תודה לכל התורמים

תודה לכל התורמים. הבאתם אותנו ליעד שאפתני הרבה יותר ממה שיכולנו לדמיין. תודה ששיתפתם, הפצתם ולקחתם חלק בקמפיין חסר תקדים בלמעלה מ-20 שנות פעילות במוקד – קרוב למיליון וחצי שקל ולמעלה מ-1,500 תורמות ותורמים! יותר מכל, תודה שהוכחתם לנו שאנחנו חלק מקהילה. שיש רבים וטובים שהמאבק למען זכויות פליטים, מהגרים וקורבנות סחר קרוב ללבם.

אנחנו ממשיכים עכשיו, בכוחות מחוזקים, להילחם כדי שאיש לא יישאר מאחור. בימים של דאגה וחוסר ודאות, המחויבות והאחריות שלנו לקהילות המהגרים ומבקשי המקלט נותרת ברורה מתמיד. בזכותכם אנחנו יכולים להמשיך לעמוד בה. תודה על הזכות שהפקדתם בידינו.

ד"ר איילת עוז, מנכ"לית המוקד לפליטים ולמהגרים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

הלווייתו של מוסא חסנה שנרצח בלוד בשבוע שעבר, 11.5 (צילום: אקטיביסטילס)

הטרגדיה של הקהילה הערבית בלוד

עוד בוקר שחור בכפר לאקיף

לא שומעים בחדשות על כפר לאקיף שבצפון הגדה המערבית הכבושה. מעט יותר מעשור אחרי הכיבוש ב-1967, הופקעו מרבית אדמות הכפר לטובת הקמת ההתנחלות קרני שומרון. ב-2007, בעקבות הקמת חומת ההפרדה הגזענית, נגזלו מהכפר עוד 657 דונם של אדמות חקלאיות – כרבע מהקרקע שבבעלותו. לא חלפו תריסר שנים, ובשנת 2019 הוקם על אדמות הכפר המופקעות אזור תעשייה עבור ההתנחלות קרני שומרון. מן הסתם, לא היינו מונים את כל העובדות הללו כאשר עשרות ילדים נהרגו בשבוע שחלף בהפצצות הנוראיות ברצועת עזה, וכאשר משפחות שלמות הופכות פליטות בארצן כי בתיהם הפכו תילי חורבות.

אבל לאחרונה אירע בכפר לאקיף מקרה פעוט; מקרה שלא נגמר בפצעים, בהרוגים או בשפך דם. מקרה שאולי היה נשמט מן התודעה, אם לא היה כה סמלי למציאות חיינו בארץ: היוהרה, הזלזול, תחושת העליונות והגזענות.

הייתה זו שעת אחר-הצהריים. צעירים יושבים על כסאות פלסטיק בפתח אחד הבתים על אם הדרך בכפר לאקיף. אולי סיימו זה עתה יום עבודה, אולי ממתינים לסעודת שבירת הצום, אולי מדברים על מה שצעירים מדברים בעתות פנאי: אהבה? עתיד? חתונה? פוליטיקה? הם שקטים, מחויכים, רגועים. מצלמת האבטחה המוצבת במקום מצלמת ללא הרף.

גיפ צבאי נעצר לידם. בצילום נראה שהנהג משוחח עם אחד הצעירים היושבים. איש מהחיילים בגיפ אינו יוצא מהרכב, איש מהצעירים לא ניגש אל הרכב... לא מתקיים עימות, לא מילולי ולא פיסי. הגיפ הצבאי נוסע מעט קדימה, ולפתע משליך אחד מיושביו רימון הלם לעבר חבורת הצעירים השלווים. הם נבהלים, מזנקים ממקומם ונמלטים בעוד הרימון מתפוצץ. המצלמה מתעדת הכל. איש לא סיכן את היושבים בגיפ.

אבל הרימון הוטל. הרימון הוטל כי אבדה האנושיות; הרימון הוטל כי טופחה עד מחנק הגזענות; הרימון הוטל בגלל אובדן צלם; הרימון הוטל כי הגאווה והביטחון שלעולם נחיה על חרב הניצחונות מוליכים אותנו שולל.

גיורא איש שלומית

הקהילה הערבית בלוד תקועה לימין כמו עצם בגרון. עוד לפני השבוע האחרון, במהלכו התרפקו עיתונאים ימניים על המשגה ההיסטורית של הציונות שב-1948 לא סיימה את "מבצע דני" (המבצע של כיבוש לוד ורמלה וגירוש תושביהן הפלסטינים), היה ברור לכל מי שהסתכל על המפה כי לוד ורמלה – כלומר עשרות אלפי ערבים באמצע הארץ – הן עובדה שלא מתיישבת עם תפיסת ייחוד המרחב. מנקודת מבט ציונית, מתקבל על הדעת שיש ערבים בגליל, בנגב ובשטחים הכבושים, כלומר במקומות בהם דוחקים אותם אט-אט בתהליך ארוך המגובה בידי מנגנוני המדינה. אבל העובדה שעדיין ישנם ערבים בלוד (שליש מתושבי העיר!) היא מבחינת הימין שגיאה אסטרטגית של הציונות.

המיקום של לוד מרכזי במיוחד – אז והיום. בשפלה בין יפו לירושלים, בין דרום הארץ לצפונה, בעמדת מפתח בין ההר לים. לא במקרה נמצא מטה המשטרה הארצי בלוד; לא במקרה נמצאת שם תחנת הרכבת המרכזית בארץ כבר יותר ממאה שנה; לא בכדי נבנה בסמוך לעיר שדה התעופה המרכזי. ובמיקום כה אסטרטגי, כה מרכזי וכה רגיש – ישנם ערבים.

מבחינת הימין, נוכחותם של ערבים במקום כזה הוא בעיה שאין להתעלם ממנה. לכן פנו לפתרון של הקמת ישיבות תורניות, כמו ביפו. אבל בלוד – מקום עני, מוזנח ומופלה – אין לימין תחרות מצד ג'נטריפיקציה של יהודים עשירים. לכן הוא קונה בה הרבה נדל"ן, ובמהירות. כך הפכה לוד תוך עשור למעוז של ימין סרוג, עם ראש עיר גזען ועם קהילה המחוברת לרשת הכלכלית והקהילתית של הציונות הדתית. רבים מאותם תושבים חדשים היו בעבר מתנחלים בעזה. מעברם הוא במסגרת שינוי סדר העדיפויות של המתנחלים להתמקדות בפרויקט ההשתלטות על מרכז הארץ. זו הסיבה לאירועים הקשים בלוד בשבוע שעבר. עבור הימין, לוד היא פרויקט לא גמור. לכן הגיעו אליה עשרות חמושים תושבי ההתנחלות יצהר. לוד הייתה יחידת המאבק המרכזי של הימין הקיצוני נגד מה שהוא מכנה "האויב הערבי". אסור להתעלם מהמטרה האמיתית שלהם – להעיף את הערבים מלוד. זה נעשה ברכישת דירה אחרי דירה; במתקפות משטרתיות חוזרות ונשנות. שיפחדו, כדי שיהיה קל יותר לדחוק אותם החוצה. מבחינת הימין, אין שום לגיטימיות לקיומם של ערבים בלוד. בעצם, מבחינת הימין אין שום לגיטימיות לקיומם של ערבים בארץ.

נמרוד פלשנברג

לא לאלימות כן לשותפות

אלפים הפגינו במוצ"ש (15.5) ברחבי הארץ למען שותפות בין יהודים וערבים ונגד ההסלמה ברצועת עזה. ההפגנה המרכזית התקיימה בכיכר הבימה בתל אביב בהשתתפות כאלף מפגינים תחת הסיסמה "לא לאלימות – כן לשותפות". בכיכר ציון בירושלים התכנסו מאות מפגינים, פעילי שמאל ערבים ויהודים, שקראו "לא להסלמה, לא רוצים פה מלחמה". מוקדי מחאה התקיימו בעשרות יישובים נוספים.

"אנחנו ההוכחה שהמאבק הוא לא בין עם לעם, לא בין דת לדת", אמר יו"ר הרשימה המשותפת ח"כ איימן עודה (חד"ש), למשתתפי העצרת בכיכר הבימה. "המאבק הוא פוליטי, בין מי שרוצה כיבוש ועליונות לבין מי שרוצים שלום ושוויון. לשני העמים מגיעה זכות ההגדרה העצמית ושלום שיטיב עם ילדינו. יש לנו הזדמנות לבנות מחנה גדול ולהרחיב את השותפות היהודית-ערבית. אתם הגרעין המאפשר להרים את נס השלום, השוויון, הדמוקרטיה והצדק החברתי".

יצוין שבניגוד להפגנה בתל-אביב, בירושלים ביקשה המשטרה מהמפגינים בכיכר ציון להתפזר "מחשש שפעילי ימין יפגעו בהם". לאור התנגדותם ובהיעדר פעילי ימין, המשטרה פיזרה את המפגינים בכוח רב באמצעות כוחות יס"מ ופרשים. שישה מפגינים נעצרו.

גם ביפו נערכו שתי הפגנות. בכיכר השעון הפגינו "נשים נגד הלהבות", יהודיות וערביות בחולצות לבנות, שמחו כשבידיהן נרות. "לא ניתן לכם להבעיר לנו את יפו, נאיר את הלילה. במקום גזענות, שנאה ואלימות, נגן על העיר ועל הילדים שלנו יחד בחמלה ובשותפות", נכתב בהודעה שפרסמו. מוקדם יותר, בעקבות פציעתו של ילד ערבי בן 12 מבקבוק תבערה שהושלך לביתו בשכונת עג'מי, הפגינו מאות ערבים ויהודים בגן השניים ברחוב יפת. הילד, שנפצע באורח קשה, מורדם ומונשם וסובל מכוויות בפלג גופו העליון. בנגב הפגינו כ-300 יהודים וערבים בצומת משאבים בקריאה "לא לאלימות וכן לשכנות טובה ודו-קיום". מהמועצה האזורית נמסר כי מטרת ההפגנה הייתה "לעמוד יחד ולהראות שאפשר, ושחייב להיות אחרת".

אלפים ציינו את יום הנכבה בהפגנה בסכנין

אלפים צעדו במרכז העיר סכנין במחאה על ההסלמה ברצועת עזה ועל הגזענות כלפי ערבים בתוך ישראל. התהלכה לציון יום הנכבה (15.5), נערכה בחסות ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי בישראל, והשתתפו בה נציגים של חד"ש ושל המפלגות הערביות. המפגינים הניפו דגלי פלסטין וקראו קריאות בגנות הכיבוש והוקיעו את המשטרה שנותנת חסות לימין הקיצוני בלוד וביפו. המשתתפים ברובם היו צעירים ותושבי הגליל.

יו"ר ועדת המעקב, ח"כ לשעבר מוחמד ברכה (חד"ש), אמר בהפגנה: "לא נסכים שיעקרו אותנו. לא נאפשר נכבה שנייה באל-קודס או בשייח ג'ראח". ברכה גינה את המחסומים שהקימה המשטרה ביישוב ג'דידה-מכר: "לא נסכים לשוב לימי הממשל הצבאי".

ברכה גינה את גל המעצרים של מנהיגים בכפר כנא ובשפרעם בימים האחרונים ודרש את שחרורם. בשפרעם נעצרו חבר מועצת העיר מטעם חד"ש וחבר מזכירות החזית, זוהיר כרכבי, וחבר הלשכה המדינית של בל"ד, מוראד חדאד. המשטרה העלילה עליהם שהם "חשודים בקשירת קשר לפשע". למחרת מעצרים נעצרו גם סגן יו"ר חד"ש, עו"ד נכד נכד, העומד בראש ועדת הביקורת של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י). הוא נחקר בתחנת המשטרה בשפרעם ושוחרר כעבור שעות אחדות.

בכפר כנא שבגליל עצרו המשטרה והשב"כ את סגן יו"ר הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, השייח' כמאל חטיב. בעקבות המעצר התפתחו עימותים ועשרות נפצעו. ברכה אמר בתגובה כי "המעצרים הם חלק מניסיון להתית את הציבור הערבי מלמחות נגד המדיניות הרצחנית של ממשלת הימין".

סניפי חד"ש מציעים ליווי והגנה לעובדים שגזענים מאיימים עליהם

חד"ש מציעה ליווי והגנה לעובדים, לסטודנטים ולתושבים הנרדפים בידי גזענים. בקריאה שפרסם סניף ירושלים של חד"ש נאמר: "ימים לא פשוטים בעיר שלנו, ירושלים, ובכל הארץ. אלימות גואה ברחובות וכולנו נחשפנו לתמונות הקשות בערים המעורבות. כמה מן המעסיקים מבקשים מעובדיהם הערבים לא להגיע לעבודה – ומי שכן מגיע, חשוף לסכנה ממשית לחייו. כחלק מהמאמצים להרגעת הרוחות ולהפיכת המרחב הציבורי לבטוח יותר, פתחנו קו חם המיועד לליווי עובדים ועובדות חזרה ממרכז העיר לבתיהם".

בסניף ביקשו "מירושלמים ומירושלמיות שירצו לקחת חלק בליווי לפנות אלינו. המטרה היא ללוות כמה שיותר עובדים באופן מתוכנן ומאורגן ולא רק במקרי חירום. אנחנו יוצרים קשר עם ארגוני עובדים ומפיצים את הקריאה". עוד נמסר: "היוזמה היא של תושבי העיר שרוצים להיות בה בשלום. זהו אינטרס משותף של המעמד העובד בירושלים".

תאי הסטודנטים של חד"ש באוניברסיטאות ובמכללות פרסמו גם הם קריאה המזהירה מפני אלימות פשיסטית ומפני התקפות גזעניות נגד סטודנטים ערבים, ועודדה סטודנטים החשים במצוקה לפנות לתאים.

סניף חד"ש בתל-אביב מסר: "ערבים ויהודים פוחדים לצאת מהבית או לחזור מהעבודה לבתיהם. אם אתם צריכים עזרה כלשהי – אנא צרו איתנו קשר".

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

להגן על סטודנטים מפני אלימות

ולתבוע מממשלת הימין לפעול מיידית להפסקת פעולות האיבה הצבאיות, להרגעת השטח "המבעבע" ולריסונו, ולהושטת סיוע לקורבנות מכל הצדדים.

עוד קראה האקדמיה לשוויון לראשי המוסדות להשכלה הגבוהה, למועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) ולממשלה "להבטיח בכל האמצעים העומדים לרשותם את קיומו של מרחב בטוח בקמפוסים, במעונות, ובדרך אליהם ומהם, עבור כלל הסטודנטים, ובראש ובראשונה עבור אוכלוסיית הסטודנטים הפלסטינים. על ראשי ההשכלה הגבוהה להתייבב בפומבי להגנת הסטודנטים הפלסטינים במוסדותיהם, לקרוא למשטרה להפסיק את האכיפה הסלקטיבית ולנהוג בממלכתיות, תוך הבהרה שכל הפרה של זכויותיהם וכל פגיעה גזענית בהם תיתקל בתגובה משמעתית חריפה".

כמו כן, נאמר בגילוי הדעת: "אנו קוראים לראשי ההשכלה הגבוהה, כמו גם לאגודות הסטודנטים, למרצות ולמרצים, ולכל באי הקמפוסים השונים להתייבב להגנת הסטודנטים כולם ולשמירה קפדנית על זכויותיהם. התמודדותו של משטר פחד ושנאה בהשכלה הגבוהה פוגעת לא רק בבני ובנות האוכלוסייה הפלסטינית בישראל אלא באקדמיה בכללותה וביכולתה למלא את משימותיה בהענקת ידע והשכלה חופשיים וביקורתיים לכל".

נ"ע

אנתרופולוגים, סוציולוגים והיסטוריונים

חולקים אותה אדמה

ראשי האגודה הסוציולוגית הישראלית, האגודה האנתרופולוגית הישראלית והאגודה להיסטוריה, פילוסופיה וסוציולוגיה של המדע פרסמו גילוי דעת משותף בו הביעו "דאגה עמוקה מהידרדרות היחסים בין יהודים לפלסטינים בתוך גבולות ישראל, ומאובדן דרך השלום לפתרון הסכסוך מול הפלסטינים באזורי השליטה הצבאית של ישראל".

לדבריהם, "בשם הדיסציפלינות שלנו, המחויבות להומניזם, לצדק, לשוויון ולחיים של משמעות, אנו מבקשות שכל אחד ואחת מאיתנו יפעל להנמכת להבות השנאה ולחזיק דרכי השלום, הדיאלוג, והסובלנות".

עוד הדגישו: "הנפילה שאנו חווים היום לעוד מעגל של מלחמה ושנאה לא תיפתר באמצעות דיבור מתלהם על 'חזרת הסדר לכנו'. אלימות איננה דרך להתמודד עם משברים חברתיים ופוליטיים – היא רק מחמירה את המצב. מה שדרוש הוא הכרה במציאות שבה על אף ניגודי אינטרסים, קיימת הכרה בשוויון הבסיסי בין בני אדם ובין קבוצות חברתיות ואתניות שונות. אנו מחויבות להיבררות בכל הערצות – בכיתות באוניברסיטה ומחוצה להן – כי רק דיאלוג יביא למציאת דרך לחיקון המצב העגום".

לסיכום כתבו "אנחנו חולקים את אותה אדמה, היא שייכת לכל תושביה וכולנו ראויים לבית". על גילוי דעת חתמו פרופ' פנינה מוצפי-האלר, נשיאת האגודה האנתרופולוגית הישראלית; פרופ' יעל השילוני-דולב, נשיאת האגודה להיסטוריה, פילוסופיה וסוציולוגיה של המדע ופרופ' לב גרינברג, נשיא האגודה הסוציולוגית הישראלית.

אקדמיה לשוויון, התארגנות מרצים מן השמאל במוסדות להשכלה גבוהה המונה מאות חברים, פרסמה גילוי דעת (18.5) על רקע המתקפות החוזרות ונשנות נגד האוכלוסייה הפלסטינית בשטחים הכבושים ובגבולות מדינת ישראל. אקדמיה לשוויון הזהירה מפני "השלכות המצב האלים ההולך ומתגבש על עצם יכולתה של ההשכלה הגבוהה בישראל להתקיים כמערכת אקדמית חופשית ושוויונית, המיועדת לכל, ללא הבדל דת, גזע, מין ולאום' ובמיוחד מזהירה מהידרדרות תחושת חוסר הביטחון, האיום וההשתקה של סטודנטים פלסטינים באוניברסיטאות ובמכללות בישראל".

עדויות רבות שאספה אקדמיה לשוויון בימים האחרונים מצביעות על מגמות של פגיעה והסתה לאומנית, ואף על אלימות פיסית גוברת בקמפוסים. סטודנטים וסטודנטיות רבים נאלצו לעזוב את הקמפוסים ואת המעונות שהפכו להיות מרחבים לא בטוחים, ולחזור לבתיהם. הכבדת קשיי הלימוד יוצרת סיכון להמשך לימודיהם התקינים.

אקדמיה שוויון הזהירה מפני פגיעות גזעניות ואלימות נגד הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות ובמכללות בישראל, "תוך הגברת המיליטריזציה של הקמפוסים, הפרת זכויותיהם לחופש ביטוי ולהפגנות, ותוך קריאות מסוכנות שמטרתן הדרתם וסילוקם מן המרחב האוניברסיטאי... התגברות מגמות אלה, אם לא ינקטו צעדים מידיים לבלימתן, עלולה להפוך את האקדמיה הישראלית לאקדמיה של הפרדה, הדרה ואפליה; אקדמיה אליה חוזרים דפוסי דיכוי, שנאה ומיליטריזציה שהתפתחו בשטחים הכבושים, תוך פגיעה מהותית בתחושת הביטחון הפיסי והנפשי של הסטודנטים והמרצים הפלסטינים".

לטענת הארגון, דפוסי האלימות המוכרים בשטחי הכיבוש מאז שנת 1967, כוללים שימוש בכוחות יס"ם גלויים וסמויים ומעקב אחרי דעות ביקורתיות. אלה חוזרים גם לצד הישראלי של הקו הירוק ויש בהם כדי להשפיע עמוקות גם על תפקודה של מערכת ההשכלה הגבוהה.

לדברי אקדמיה לשוויון, "לעיתים קרובות, כמו גם בסבב הנוכחי, הולידה האלימות הממשלתית אלימות נגדית, כולל תקיפת יהודים והשתתות רכוש בערי ישראל, כמו גם מתקפות טילים על ערים ויישובים בישראל, שגם הם גבו קורבנות חפים מפשע. אנו מצרים על פגיעה בכל אדם, ערבי כיהודי, כתוצאה ממעשי שנאה ואלימות. עם זאת, נדגיש שלדעתנו אין סימטריה באחריות למצב זה בין הכובש לנכבש, בין הרוב למיעוט, ובין השלטון לנתיניו. הצד השולט והחזק הוא הנושא במרבית האחריות למניעת התפרצויות אלימות ולהפסקתן המידית, ואל לו להרחיב את מעגל האלימות וההסתה".

אקדמיה לשוויון קראה לראשי מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל להתייבב נגד מגמות אלה של אלימות ושנאה,

סיוע לסטודנטים הערבים

אקדמיה לשוויון, ארגון ארצי של מרצים יהודים וערבים המאמינים בשוויון, בצדק ובסולידריות, הקים רשת תמיכה בסטודנטים הערבים בכל האוניברסיטאות והמכללות. "אנו כאן למענכם בכל נושא, מביטחונכם האישי ועד עניינים אקדמיים" - פורסם בקריאה בערבית. ניתן ליצור קשר, בערבית או בעברית, בטלפון 079-6106559.

הזכאות המיוחדת לדמי אבטלה מתקרבת לסיומה

משבר אבטלה אורב בפתח

בתחילת 2018 על כ-59%, הרי שבתחילת 2020 הוא עמד על כ-54% בלבד. הירידה בתעסוקה הייתה גבוהה במיוחד בקרב צעירים, ובקרב חסרי תעודת בגרות מקרב קבוצה זו. סיבה מרכזית המוזכרת בדו"ח לירידה בשיעור התעסוקה של גברים ערבים בין 2018 ל-2020 היא ירידת שיעורי השתתפותם במשרות נמוכות הדרג בענפי התעשייה והבניין – מסיבות ייחודיות הקשורות לכל אחד משני ענפים אלה.

"מפתח מרכזי להעלאת שיעור התעסוקה של הגברים הערבים", כותבים מחברי הדו"ח מאגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר, "הינו שיפור מערכת החינוך הערבית והגברת שילובם של הגברים הערבים במערכת ההשכלה הגבוהה". על כך כתב לבנת: "הפחתה משמעותית וארוכת טווח של שיעור האבטלה בקרב אזרחי ישראל הערבים לא תקרה, אם כן, כתוצאה משלילת זכאותם לדמי האבטלה. היא תקרה, בעזרת אימוץ תהליכי עומק, והשקעת משאבים ציבוריים בפיתוח יכולותיהם של

רשת ביטחון קרועה (איור: מרכז אדזה)

אזרחים אלה מגיל צעיר. תהליכי העומק, אליהם מתייחס לבנת, הם הגדלת ההשקעה הציבורית בחינוך, בבריאות, בתשתיות וברווחה. כך נהגו מדינות קפיטליסטיות רבות בתגובה למשבר הקורונה. אפילו הממשל האמריקאי בראשות הנשיא ג'ו ביידן יזם תוכניות ענק להשקעה בתשתיות בארה"ב. הגדיל לעשות הסנאטור השמאלי ברני סנדרס, שהביע את תמיכתו בתוכניות וקרא לממן אותן באמצעות הגדלת המס על האחוזון העליון של עשירי ארה"ב, שהגדילו את הונם גם בזמן המשבר.

בעוד שארה"ב, ערש הולדתו של הניאו-ליברליזם, זונחת את התורה ההרסנית ומתחילה לצעוד הלאה, בישראל עדיין מושלת מדיניות חירום ניאו-ליברלית בדמות משבר התקציב. במשבר הקורונה עבדה ממשלת ישראל עבור העשירים שעות נוספות. מיאיר לפיד ועד בנט, לא הוצעה שום תוכנית כלכלית הקוראת להפוך את הקערה על פיה. נהפוך הוא – תוכנית סינגפור של בנט חותרת לעוד מאותו דבר, כלומר להמשיך ולהעמיק את המשבר הכלכלי-חברתי.

המתקפה הרצחנית על עזה והאלימות ברחובות הערים יפילו עוד קורבנות רבים, אולם יגיעו בסופו של דבר לסיומן. אך לאחריתה, עם סיום הזכאות המיוחדת לדמי אבטלה, אורב לנו המשבר החרף הבא. משבר זה יפגע ברבבות משפחות. מחאת המובטלים, שהתגמשותו של נתניהו סייעה להכשיל, עשויה שוב להתפרץ בזעם מחודש – ואז תדוכא באלימות וביד רמה בידי הממשלה. ניתן למנוע זאת, באמצעות תוכנית כלכלית-חברתית משקמת נועזת לחמש השנים הקרובות.

נדמה כי מגפת הקורונה מאחורינו. השלכותיה הכלכליות נדחקו לשולי סדר היום הציבורי, העמוס באירועי המלחמה בעזה, באירועים האלימים בתוך ישראל ובמשבר הפוליטי הנמשך. אך פצצת זמן כלכלית-חברתית, שרבים אינם מודעים לה, מתקתקת ומאיימת להתפוצץ בפנינו: ב-30 ביוני תישלל הזכאות לדמי אבטלה מרבים, להם סיפקה חבל הצלה בזמן משבר הקורונה.

טרם התפוצצות האירועים במסגד אל-אקצא, בשכונת שייח' ג'ראח ובערי ישראל, כבר הכינו אנשי משרד האוצר והפרשנים בעיתונות הכלכלית את הקרקע לקיצוץ בקצבאות. "הם לא רוצים לעבוד, הם מעדיפים חל"ת" – ליהגו באולפנים ובמאמרי דעה. צפוי שעם שוך הקרבות ישובו אויבים אלה של המעמד העובד לסדרם.

חשוב לזכור כי המשבר בערי ישראל שפרץ על רקע לאומני ודתי, בעידוד כנופיות כהניסטריות, התלקח גם על רקע גורמי עומק כלכליים. האוכלוסייה הערבית בישראל

סבלה בשנה האחרונה באופן קשה במיוחד מהשלכות משבר הקורונה, ולכן נוסף גל חסר תקדים של אלימות ופשעה. גם אלה הן סיבות להפגנות שפרצו בשבוע שעבר ביישובים הערביים ובערים המשותפות.

יובל לבנת, מנכ"ל מרכז אדוזה, פרסם ב"גלובס" (4.4) מאמר המתנגד לשלילת הזכאות לדמי אבטלה בעוד כחודש וחצי. לטענתו, סיבות מבניות מקשות כיום על גברים ערבים חסרי השכלה למצוא תעסוקה. לבנת מצביע על כך, שעבודה בבניין, שהייתה בעבר מקור פרנסה לגברים ערבים חסרי השכלה, זמינה בשנים האחרונות פחות בשל מחסור במקומות עבודה בענף (כתוצאה מהבאת פועלים זרים) ובשל ריבוי תאונות העבודה הקטלניות בו.

לבנת מזכיר שני דו"חות שפורסמו לאחרונה – האחד של בנק ישראל, והשני של אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר. מדו"ח בנק ישראל עולה, כי "שיעור התעסוקה באוכלוסייה הכלכלית ירד בין 2019 ל-2020 ב-10.6%. הירידה בתעסוקה בתקופה זו מתועדת ביחס לכל פילוח דמוגרפי מוצע: לפי גיל, השכלה, מגדר ולאום. הדבר אינו מפתיע, לאור הפגיעה הנרחבת של הקורונה בכלכלה הישראלית. ובכל זאת, ביחס לפלח אוכלוסייה אחד – גברים ערבים – הפגיעה הייתה חמורה במיוחד: שיעור התעסוקה של בני קבוצה זו ירד במהלך אותה שנה ב-16%."

מדו"ח אגף הכלכלנית הראשית במשרד האוצר עולה, עם זאת, כי "הירידה בשיעור התעסוקה של גברים ערבים בישראל החלה עוד לפני פרוץ משבר הקורונה. בעוד ששיעור הגברים הערבים בני 15 ומעלה, שנכללו במעגל העבודה, עמד

על ספרו החדש של פרופסור צבי טאובר "עיונים בהגות מרקס"

קומוניזם כשיבה מן הניכור

טאובר ממשיך וטוען, כי מעיון בכתבי מרקס ניכר שביטול הרכוש הפרטי אינו מספיק כדי להתגבר על הניכור. במילים אחרות, הפתרון לניכור אינו מה שמרקס כינה "קומוניזם גס", דהיינו משטר חברתי אשר מבטל את הרכוש הפרטי ומשית שוויון בין אזרחיו במחיר הקרבתם של ביטויי הפרטיקולריות שלהם. במשפט מפתח מתוך "המניפסט הקומוניסטי", התווה מרקס את קווי היסוד של הפתרון הרצוי: "במקום החברה הבורגנית הישנה, על מעמדותיה ועל ניגודי מעמדותיה, באה התאגדות, שבה ההתפתחות החופשית של כל יחיד ויחיד היא התנאי להתפתחות החופשית של הכלל". חלקים נרחבים מספרו של טאובר מוקדשים לפירוט קווי היסוד של הקומוניזם כמשטר של אמנסיפציה אנושית. זה משטר שאינו מסתכס בביטול הרכוש הפרטי, אלא דואג למימוש הייחודיות (הפרטיקולריות) של אזרחיו במסגרת השגשוג הכללי. טאובר אף מציין בכמה מקומות כי עמודים אלו יש לקרוא גם כביקורת על הנעשה בארצות סוציאליסטיות בעבר ובהווה.

בדגש זה על הקומוניזם כמשטר של אמנסיפציה אנושית, הספר "עיונים בהגות מרקס" הוא תרומה חשובה ומקורית לפרשנות מרקס. תרומה זו מתכתבת עם כתבי גיאורג לוקאץ', ארנסט בלוך וחברי אסכולת פרנקפורט, ומבקשת לבחון את אתגרי הקומוניזם בעבר, בהווה ובעתיד.

מרדכי שחר

פרופ' צבי טאובר (צילום: ניצן כהן)

ספרו החדש של פרופ' צבי טאובר, "עיונים בהגות מרקס", מציג לקוראיו תוצאות של שנות מחשבה, מחקר והוראה רבות. הספר מתרכז בפילוסופיה של מרקס; ובמרכז – תורת הניכור כפי שהיא מופיעה בכתבי השחרות של מרקס. פרשנותו של טאובר היא פרשנות הומניסטית. במילים אחרות, זו פרשנות שבמרכז עומד האדם.

בספר שלושה חלקים ובסופו נספח. החלק הראשון מוקדש לדיון באדם ככריה יוצרת ובהיסטוריה החברתית כתהליך מימוש מהותו של האדם. החלק השני עוסק בניכור האדם בחברה הקפיטליסטית. החלק השלישי דן בקומוניזם כמשטר של אמנסיפציה אנושית. בנספח ארוך לספר, בחר טאובר אוסף קטעים בתרגומו מכתבי מרקס העוסקים באדם בחברה הקומוניסטית.

הספר מלא תובנות יקרות ערך. נתמקד כאן בנקודה אחת, משכנעת, היוצאת ישירות מניתוחו של טאובר את מושג האדם בכתבי השחרות. מדובר בטענה כי ביטול הרכוש הפרטי, כמו גם חלוקה שווה של המשאבים בין בני האדם, אינם מספיקים לכינון חברה קומוניסטית כפי שמרקס התכוון אליה. לשם כך, יש צורך בדבר-מה מעבר לכלכלה.

לפי טאובר, הדבר הנוסף הוא השיבה מן הניכור. התנכרות או ניכור, כך מסביר טאובר, הוא יחס של זרות כלפי מה או כלפי מי שאינם ראויים ליחס כזה. בכתבי השחרות טוען מרקס כי בקפיטליזם האדם מנוכר ממהותו ומזולתו. האדם מנוכר ממהותו, שהיא עבודה יצירתית, בכך שתחת הקפיטליזם היוזמה והתכלית וכן תוצר העבודה אינם שייכים לו. בנוסף, תחת הקפיטליזם האדם אינו עובד לפי רצונותיו ותבונתו אלא לפי מה שמוכתב לו על ידי נותני העבודה. בה בעת, מנוכר האדם גם מזולתו שכן היחס הבסיסי בין בני האדם במסגרת העבודה והצריכה הוא יחס תועלתני ואינסטרומנטלי. האגואיזם הכללי של הפעילות החברתית, מסכם טאובר, הוא מימוש מעוות ומהופך של מהות האדם ככרייה חברתית.

בגיליון הקרוב של "תיאוריה וביקורת"

קולות מן הדרום

הגיליון הקרוב של "תיאוריה וביקורת", כתב עת לעיון ביקורתי בחברה ובתרבות בישראל המתפרסם במתכונת דו-שנתית בהוצאת מכון ון ליר, יוקדש לקולות מן הדרום. במסגרת הגיליון יתפרסמו לראשונה בעברית קטעים מתורגמים מהספר "הפילוסופיה של השחרור", מאת הפילוסוף הלטינו-אמריקאי הוותיק והנודע אנריקה דוסל. לפי דוסל (יליד 1934), הפילוסופיה של השחרור "זו פילוסופיה אשר תדע להגות את המציאות הזאת, את המציאות העולמית העכשווית, שלא מנקודת המבט של המרכז, של הכוח הפוליטי, הכלכלי או הצבאי, אלא ממה שמעבר לגבולו של העולם המרכזי העכשווי, מן הפריפריה".

דוסל, יליד ארגנטינה ותושב מקסיקו, נמנה עם קבוצה לא קטנה של חוקרים, מהפכנים ואנשי רוח שצמחו באמריקה הלטינית במהלך המאה העשרים, בייחוד במחציתה השנייה של המאה, והציבו חלופות של הדרום למחשבה ההגמונית האחרונה של הצפון.

עם קבוצה זאת נמנים בין היתר המחנך הברזילאי פאולו פריירה (1921–1997); ההוגה המרקסיסטי הפרואני חוסה מריאטיג'י (1894–1930); המהפכן הארגנטינו-קובני ארנסטו "צ'ה" גווארה (1928–1967); הכומר הפרואני גוסטבו גוטיירס (יליד 1928); הכומר ולוחם הגרילה הקולומביאני קמילו טורס (1929–1966); והכלכלן הברזילאי טאוטוניו דוס סנטוס (1936–2018).

הודו: מפלות למודי והישג לשמאל

עודפת כמיטות וכמכונות הנשמה שאינן בשימוש. מצב זה מוביל באופן בלתי-נמנע למשבר במהלך מגפה.

מפלגתו של מודי ספגה תבוסה ניצחת בבחירות לפרלמנט בקרלה, ולא זכתה ולו במושב אחד. הקואליציה בראשותה הפסידה גם בטמיל נאדו (68 מיליון תושבים) ובמערב בנגל (91 מיליון תושבים). מדינות אלה הצביעו נגד האסון שגרמה ממשלה חסרת-אחריות ובלתי-מתפקדת. עם זאת, יש לציין שבסיס התמיכה העיקרי של מודי אינו במדינות אלה אלא בצפון ובמזרח הודו – שם יתקיימו בחירות בעוד שנה לכל המוקדם. אך קיימת האפשרות שמרד האזרחים, שהחל בנובמבר 2020, ישנה את מאזן הכוחות ברבות מהמדינות הצפוניות והמזרחיות, לרבות הריאנה וגוג'רט.

דבר אינו משקף את האכזריות ואוזלת היד של ממשלת מודי יותר מאשר סוגיית החיסונים. הודו מייצרת 60% מהחיסונים בעולם. אולם – כפי שציין פרופסור טג'אל קניטקאר, חבר במכון הלאומי למחקרים מתקדמים – בקצב הנוכחי, לא תוכל הודו להשלים את מבצע החיסון של תושביה לפני נובמבר 2022. קניטקאר מציע שלוש הצעות מדיניות ליישום בטווח המידי:

- רכישה רחבת היקף של חיסונים בידי ממשלת הודו.
- מתווה חלוקה שקוף לציבור בכל 28 המדינות ו-8 הטריטוריות של האיחוד, שיגובש בשיתוף מומחי בריאות וממשלות המדינות.
- גיבוש אסטרטגיה של ממשלות המדינות לעידוד התחסנות בקרב מעמד העובדים, כדי להבטיח חלוקה שוויונית לכל האוכלוסייה.

לקחים מקרלה

מצב הרוח בקרלה הוא חגיגי, והמונים ברחבי הודו נושאים עיניים להתמודדות המוצלחת של ממשלת השמאל עם המגיפה. משורר צעיר, ג'אוויש מ., ביטא בשיר קצר את רוח הניצחון: "הו פרח, מדוע אתה כה אדום? / שורשי עמוקים ונוגעים בבסיס. זה הכל".

ימים אחדים לפני הבחירות נשאלה שרת הבריאות של קרלה, ק"ק שיילג'ה, המכונה בחיבה "המורה שיילג'ה", על מצב המגיפה. תשובתה תחתום מאמר זה:

"שני לקחים עיקריים חיוניי ללמוד מהמגיפה. ראשית, המדינה זקוקה לתכנון מסודר ולמנגנוני ביצוע מבוזרים כדי לשפר את מערכת הבריאות שלנו. שנית, אסור להתמהמה בהגדלת ההשקעה הציבורית במערכת הבריאות. אנחנו משקיעים רק אחוז אחד מהתמ"ג במגזר הבריאות; חיוני להגדיל את ההשקעה לעשרה אחוזים לפחות. מדינות כמו קובה משקיעות הרבה יותר במערכת הבריאות. רופאי המשפחה הקובניים היו לי מקור השראה כאשר הקמנו את מרכזי בריאות המשפחה ברחבי קרלה. על שירותי הבריאות להיות אוניברסליים. דרוש תכנון ריכוזי וביצוע מבוזר – קובה התקדמה רבות בזכות שיטה זו. מערכת הבריאות שלה סובבת סביב הקהילה והחולים. ניתן ליישם את החזון השוויוני והמבוזר הזה גם כאן.

"אני אשת שמאל. אין לי השפעה על מדיניות הבריאות של הודו. אילו אחז השמאל בשלטון המרכזי כעת, היינו מלאמים את מערכות הבריאות והחינוך. למדינה צריכה להיות שליטה בשירותי הבריאות, כדי שכולם – עניים או עשירים – יקבלו טיפול הוגן".

ויג'אי פרשאד, "מונת'לי רוויו"

קרלה, מדינה בת 35 מיליון תושבים בדרום הודו, בחרה שוב בחזית השמאל הדמוקרטית להוביל את ממשלתה בחמש השנים הבאות. העם החליט שמנהיג המפלגה הקומוניסטית של הודו (מרקסיסטית), פינאראי ויג'איאן, ימלא כהונה שניה כראש הממשלה.

העם בחר שוב בחזית השמאל בשל שלוש סיבות:

- ההתמודדות היעילה של ממשלתה עם הסופה של 2017, ההצפות של 2018-2019 ומשבר הקורונה של 2020-2021.
- למרות משברים אלה, הוסיפה הממשלה לקדם את צרכי העם: בניית דיוור בר-השגה, הקמת בתי ספר ציבוריים איכותיים והשקעה בתשתיות.

- ממשלת השמאל נלחמה להגן על אופיה הפדרלי והחילוני של הודו נגד הניאו-פשיזם הגובר של מפלגת בהרטיה ג'נטה (BJP) השלטת ומנהיגה נרנדרה מודי, המכהן כראש הממשלה.

לכל אורך משבר הקורונה פנה ראש הממשלה ויג'איאן לציבור באמצעות מסיבות עיתונאים תכופות, במהלכן הסביר ברוגע את המצב והשמיע הערכות המבוססות באופן מדעי. בכך סייע למדיניותו לזכות שוב באמון העם.

הכישלון של ממשלת מודי

טיפולו של ראש ממשלת הודו נרנדרה מודי במגיפה הוכח ככישלון. בינואר נאם מודי בפורום הכלכלי העולמי בדאבוס שבשווייץ והתרברב בניצחונה של הודו על הקורונה. "אי אפשר להשוות את הצלחתה של הודו לזו של שום מדינה אחרת", אמר. "הודו היא בית ל-18% מאוכלוסיית העולם, והיא הצילה את האנושות מאסון גדול בהצלחתה לבלום את הקורונה". באותו שבוע אמר שר הבריאות בממשלת מודי כי "הודו שיטחה את עקומת הקורונה".

אולם ימים אחדים לפני הצהרותיהם של מודי ושל שר הבריאות, התיר ראש ממשלת אוטרקנד וחבר מפלגתו של מודי ל-7 מיליון איש להתאסף לחגיגות "קומב מלה", הנערכות אחת לתריסר שנים. מומחים הזהירו שחגיגות אלה ואירועים המוניים נוספים עלולים לתרום להתפשטות של הווירוס, אך שר הבריאות נפנף אזהרות אלה כ"שגויות ומזויפות". החגיגות ההמוניות התקיימו, וכך גם האסיפות הציבוריות ההמוניות של קמפיין הבחירות של מודי.

דבריו של מודי בפורום הכלכלי העולמי היו חסרי אחריות ומגוחכים. ביום האחרון של אפריל נרשמו בהודו יותר מ-400,000 מקרים פעילים של קורונה. מערכת הבריאות קרסה תחת העומס. ההוצאה הציבורית של הודו לבריאות נמוכה מאוד בהשוואה למדינות אחרות, ועמדה בשנת 2018 על 1.3% מהתמ"ג בלבד. בשלהי 2020 הודתה הממשלה, כי במערכת הבריאות ההודית לכל אלף אזרחים יש רק 1.7 אחיות ורק 0.8 רופאים.

גרוע מכך, בבתי החולים ישנן רק 5.3 מיטות לכל 10,000 אזרחים. לשם השוואה, בסין ישנן 43.1 מיטות לכל 10,000 אזרחים. בהודו כולה ישנן רק 48,000 מכונות הנשמה, בעוד שלסין היו 70,000 מכונות הנשמה במחוז ווהאן בלבד.

החולשה של התשתית הרפואית בהודו היא תוצאה של הפרטה. בתי חולים פרטיים שואפים תמיד להתנהל בתפוסה מלאה, ולכן אינם מסוגלים להתמודד עם עומסים בלתי-שגרתיים. הדחף למקסום רווחים אינו מאפשר למערכת הבריאות המופרטת להתמודד עם עלייה מסיבית במספר החולים. בזמני שגרה אין זה כדאי לבעלי ההון לתחזק קיבולת

אלמוג פרסם את שיריו במוסף הספרותי של היומון הקומוניסטי "קול העם" ומ-1959 החל לפרסם סיפורים. בשנת 1982 זכה בפרס ברנר, ב-1989 זכה בפרס היצירה של ראש הממשלה ובשנת 1999 בפרס ביאליק. הוא היה נשוי לסופרת רות אלמוג ואב למוסיקאית שירה אלמוג ולמתרגמת אליענה אלמוג.

את שירו הראשון כתב בעקבות השתתפותו כעיתונאי בסיקור הפגנת מובטלים שצעדה בתל אביב. השיר, שנפתח בשורה "אמש בכיתי ברחוב ברנר / בינות להמון", נכלל בספרו הראשון, "אביב עצבת ביהודה", שראה אור בשנת 1956. השיר פורסם ב"קול העם" ב-30 באפריל 1958 במדור "משוררים ישראליים על ה-1 במאי", ליד רישום של רות שלום ("לקראת ההפגנה") ויחד עם יצירותיהם של אלכסנדר פן, חיה קדמון, נתן יונתן, יהודה אופן ואחרים.

ב-1962 פורסם המחזה "תיקון חצות" שחיבר. מאז ראו אור 13 ספרים נוספים, בהם גם מבחר משיריו. שירתו, במיוחד בשנים הראשונות בהן פרסם, זכתה בחשיפה רבה. אך לטענת המשורר שמעון אדף, אלמוג סבר שספרו החשוב ביותר הוא "הלילה שבו מתה הציונות" (הוצאת זמורה ביתן, 1990).

על אלמוג המנוח כתב המשורר והעיתונאי אלי אליהו ("הארץ", 14.5): "הוא התעקש להישאר ברחובות החבולים של תל אביב, בהרצל ובאלנבי, עם אנשי העמל, עם המהגרים, עם מעמד הפועלים. אם תשמע כותרת ספרה של לאה גולדברג 'האומץ לחולין' כאבן בוחן, הרי שאהרן אלמוג היה בין האמיצים שבכותבי השירה בדורו, אם לא האמיץ שבהם. בשיריו מופיעים אינסטלטורים, שרתי בית ספר, מוכרי כעכים, מלצרים, העירקי שמוכר מטפחות בחמש לירות ומוכר השטיחים".

יוסי אבו

אהרון אלמוג בשנות ה-60 (צילום: המשפחה)

שיריו כולם היו מחאה

"הוא לא טען שהוא משורר מחאה, לא היה בכך צורך, כי כל שיריו היו מחאה, זעקה, על עוני, על מצוקה, על אפליה, על כאב שהוא מנת חלקם של כל-כך הרבה בני אדם". כך הגדירה אליענה אלמוג ב"הארץ" (14.5) את יצירתו של אביה, הסופר והמשורר אהרון אלמוג, שנפטר בשבוע שעבר בתל-אביב.

אלמוג (מבורת) נולד בתל-אביב ב-14 בספטמבר 1931, בן הדור השלישי של משפחתו בארץ. סבו, רבי חיים מבורת, עלה מתימן בשנת 1889 והיה ממיידי כרם התימנים בתל-אביב. אלמוג למד בבית הספר היסודי הדתי בנווה צדק ובבית-הספר החקלאי מקווה-ישראל. בתום מלחמת השחרור יצא עם חבריו לקיבוץ תל-גזר וב-1950, לאחר התפרקותה של הקבוצה ונטישת המקום, חזר לתל-אביב. אלמוג עבד תחילה כפועל ואחר-כך כפקיד. בשנים 1956-1957 למד ספרות באוניברסיטת תל אביב, ובמשך קרוב ליובל שנים לימד ספרות בבתי ספר תיכוניים.

תערוכה בת"א: שערי עזה

התערוכה 'שערי עזה', המוצגת בגלריה 'בית הבאר' (רח' סלמה 6, תל אביב), עוסקת באדריכלות השערים של העיר עזה. היצירות המוצגות בתערוכה הן של האדריכל והאמן סרג'יו לרמן, שכינה עשר שנים כאדריכל העיר תל-אביב-יפו ואחר כך כאדריכל העיר רמת גן. לרמן פעל רבות לשימור, לשיקום ולפיתוח אזורים שונים בשתי הערים.

רישומיו של לרמן, המוצגים בתערוכה, מתארים את שעריה המגוונים והייחודיים של העיר עזה תחת התרשמותו ועינו משנת 1990.

והיו אחד בידי - לא למלחמה!

בין הַיָּדֵן לָיִם
בְּדוֹי עָרֶשׁ טָבוֹל זֶהְרֵי רָקִיעַ
עֲלוּמִים אֶכֶל הַשָּׁרֵב.
לא שְׁלוּלִית אַחַת שֶׁל דָּם
וְשִׁפָּה וְרִפְשָׁה גָּמָאוּ
מִתַּת רָחֶם וְשָׁד -
מִתַּת חַיִּי שָׁרָה וְהַגֵּר
בְּכִצּוֹת שְׁנָאֵת חָנָם.

כָּל עוֹד הִרְגַּע עָלֵי זֹרֶחַ
יְהִי דְּבַר הָאָדָם אֵלַי לְאִמּוֹר:
קַח לְךָ עֵץ אֶחָד
וּקְחוּב עָלָיו - יִצְחָק
וְקַח לְךָ עֵץ אֶחָד
וּקְחוּב עָלָיו - יִשְׁמַעֵאל
וְקַרְבֵּי אוֹתָם אֶחָד אֶל אֶחָד
"וְעִשְׂתֶּם לְעֵץ אֶחָד
וְהָיִי אֶחָד בְּיָדֵי."

השיר נכתב בהשראת חזון העצים של הנביא יחזקאל. פורסם בספר "אברהם ואברהים" בהוצאת ספרי עיתון 77.

איתן קלינסקי

שביתה כללית

לצאת נגד פשעי הכיבוש, הגזענות והשנאה. הניסיון ההיסטורי מוכיח כי פשיזם אינו עוצר אצל המיעוט הלאומי, אלא ממשיך ומדכא כל קול ביקורתי.

עובדי נמל באיטליה סירבו לטפל במטען נשק לישראל

עובדי נמל ליבורנו סירבו לטפל בימים האחרונים במטען נשק המיועד לישראל. כך מסר (18.5) העיתון הקומוניסטי האיטלקי "איל מניפסטו". דובר איגוד עובדי הנמל מסר כי "נמל ליבורנו לא יהיה שותף לטבח הנעשה באוכלוסייה הפלסטינית". עוד הדגיש, כי גם בעבר סירבו עובדי הנמל לטפל במשלוחי נשק שהיו מיועדים לסעודיה בגלל מעורבותם במלחמת האזרחים בתימן.

לפי הודעת הדובר, מטען הנשק היה באיטליה המכולות "אסיאטיק איילנד", הרשומה בסינגפור אך שייכת לחברת הספנות הישראלית המופרטת צים. "אנחנו יודעים כי על סיפונה יש מכולות העמוסות בנשק ובחומרי נפץ המיועדים לנמל אשדוד הישראלי", מסר דובר האיגוד העובדים USB.

התנגדות לשלטון אינה בגידה

בסיעת הרשימה המשותפת תקפו השבוע (19.5) את נתניהו ואמרו כי "נתניהו הוא האחראי לתבועה האיומה ומעשיו נובעים מאינטרסים אישיים. זוהי עמדת סיעת הרשימה המשותפת ובכללה של ח"כ עופר כסיף".

הם ציינו כי דברי ח"כ מיקי זוהר ואנשי ימין אחרים שכתבו כי ח"כ כסיף בוגד או מסוכן לביטחון המדינה "הם בגדר הסתה והתרת דם של נבחר ציבור אשר עושה את תפקידו – ביקורת על ראש הממשלה ושלטונו. במדינות המתיימרות להיות דמוקרטיות, התנגדות לשלטון או לעומד בראשו איננה נחשבת התנגדות למדינה עצמה ודאי שלא לבגידה. הגדרת מתנגדי השלטון כבוגדים היא סממן פשיסטי המתאים ביותר לשלטון האויבים של הליכוד. הרשימה המשותפת מזהירה כי דברי ההסתה של הליכוד כבר הובילו לאלומות".

לאיתי ולמשפחה

אבלים עמכן על מותו של

שלמה (מוני) רפאל

מק"י וחד"ש בחולון ובבת-ים

השבוע באתר "זו הדרך"

אירועי מחאה וסולידריות ברחבי הארץ, ראשת עיר קומוניסטית בבירת צ'ילה, ועוד...

zoha.org.il

פעילי בנק"י חולים כרוזות לקראת השביתה, 17.5 (צילום: אל-אתיחאד)

היענות רבה מאוד נרשמה לשביתה הכללית של הציבור הערבי שנערכה ברחבי הארץ (18.5) כאות הזדהות עם תושבי שייח' ג'ראח וכמחאה נגד אלימות המתנחלים בערים המשותפות. את השביתה יזמה ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי בישראל. במסגרת השביתה התקיימו הפגנות בצמתים מרכזיים בכל יישוב. השביתה הקיפה את כל המוסדות הציבוריים, את המסחר, את השירותים ואת התעשייה – פרט לחינוך המיוחד. בקריאה שפרסמה, הציגה ועדת המעקב כמה דרישות, ובראשן – הפסקת המתקפה העקובה מדם על רצועת עזה.

"זו שביתה שקטה, שמטרתה הבעת עמדה. אנחנו לא רוצים שדבר יגלוש לאלומות", הדגיש יו"ר ועדת המעקב, ח"כ לשעבר מוחמד ברכה (חד"ש).

השביתה הורגשה במיוחד בכמה ענפים במשק, ובהם הבנייה, התחבורה והתעשייה. יצוין כי מעסיקים רבים איימו בפיטורים על עובדיהם הערבים שהודיעו כי ישתתפו בשביתה. עובדים שהודיעו על היעדרות ממקום העבודה זומנו לשימוע שלפני פיטורים, וכמה מהם פוטרו באופן מידי בטלפון. פיטורים בעל פה וללא זימון לשימוע אינם חוקיים. איה בידרוסי, מהנדסת ערביה שביקשה להיעדר מהעבודה בגלל השביתה, קיבלה הודעה מהמעסיק שלה: "בגלל אנשים כמוך תמיד תישארו אזרחים סוג ב', תודה על התקופה שעבדת בחברה". לאחר שפוטרה, היא סיפרה לחדשות 12 "רציתי פשוט להיות עם העם שלי בשביתה".

מק"י וחד"ש פרסמו גילוי דעת משותף תחת הכותרת "כן לשביתה", בו קראו לאזרחים הערבים להשתתף בשביתה ולקחת חלק פעיל בהפגנות. בגילוי הדעת הודגש: "השביתה היא מחאה על המלחמה ועל המתקפה נגד הפלסטינים בירושלים, נגד ההתנחלות בשיח' ג'ראח ונגד כניסת השוטרים למסגד אל-אקצא. השביתה תובעת את עצירת המתקפה על הציבור הערבי בכלל, ובערים המעורבות בפרט. אנו קוראים להפסקת אש מיידית ולהוצאת האזרחים כולם ממעגל העימות. שביתה היא כלי מחאה אזרחי לגיטימי לא אליים. אנו מזהירים מפני כל ניסיון לדכא את השוכחים והמוחים, במיוחד בערים מעורבות. אנו קוראים לכל הכוחות הדמוקרטיים בישראל

ת"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, פקס 03-6297263, דוא"ל

www.zoha.org.il, zohaderekh@gmail.com, אתר זו הדרך: